

Dana Banu

Ferestre

B R U M A R

La 22 de ani pleacă în lumea largă fără bani, fără acte, fără bilet de călătorie. Traversează Egiptul cu trenul. Privește mizeria, boala și sărăcia de aproape. În tot acel haos, caută, descoperă și scrie despre prietenie. Mulți ar fi căzut pradă disperării și ar fi început să înșire lungi povești despre falsitatea umană și întunericul lumii. Panait nu o face.

De la Panait Istrati, cel care a călătorit și a scris despre țările Levantului – Turcia, Egipt, Grecia, Siria, Liban, Palestina –, am învățat să privesc lumea drept în ochi, fără teamă, și să o iubesc.

În timpul trecerii sale prin Alexandria Egiptului împreună cu prietenul său Mihail, o dată pe săptămână, mergea să bea o cafea pe terasa Ramlehului și să privească apusul de soare în una din cafenelele luxoase ale zonei. Pentru banii pe care îi da pe cafelele lor, Panait muncea o săptămână ca zidar și salahor. Munci grele. Fizice. Un vagabond, au spus unii. O cafea băută cu un prieten, privind amândoi apusul într-un loc dăruit de Dumnezeu cu frumusețe. Asta e o imagine pentru care merită să trăiești, spun eu.

Sunt născută în România, o țară mică și tânără. Dintre toți scriitorii ei, trecuți și prezenți, Panait Istrati e cel mai aproape de sufletul meu. Încă din copilărie, cărțile lui mi-au fost alături. Port, și acum, cu mine, în lungile drumuri prin lume, câte o carte scrisă de el.

Când spun „infinita pasiune de a trăi” primul om care îmi vine în minte e Panait. Omul care a inspirat de altfel parțial și figura lui Zorba Grecul. Kazantzakis scrie în romanul său: „fața îi era plină de zbârcituri, măcinată, roasă parcă de vijelii și ploii. O altă față, câțiva ani mai târziu, mi-a făcut aceeași impresie de lemn muncit și chinuit: cea a lui Panait Istrati”.

L-am considerat mereu un frate mai mare, un prieten, un mentor. Citindu-l, încă din copilărie mi-am dat seama că îmi doresc să devin și eu, la rândul meu, un călător care scrie despre oameni. Despre esența lor fascinantă. Să devin un om liber. Poate voi reuși într-o zi să îmi fac cititorii să simtă ceea ce simt eu dintotdeauna, citindu-l pe Panait. Cartea aceasta îi este dedicată înainte de toate omului care m-a salvat, m-a învățat și m-a apropiat de oameni prin scrierile lui.

Panait, Călătorule, mulțumesc!

2019

Această carte sunt eu. Un om simplu, uneori sofisticat. La fel ca tine, cel care tocmai o citești.

Scriu notații zilnice de pe la 12 ani. Îmi sunt alături, astfel, prin literatură. M-am ajutat când mi-a fost greu. M-am bucurat de victorii și m-am consolată pentru înfrângeri. M-am dovedit întotdeauna a fi cel mai bun prieten al meu. Să începem, deci, călătoria.

Bine te-am găsit, Cititorule!

Dana din fereastră – Fiecare cu fereastra lui prin care privește lumea. Stai în fereastră și privești. Lumea trece. Perfectă ca Bosforul la răsăritul soarelui. Fereastra se schimbă. Anotimpurile trec. Ochii tăi privesc la fel.

Am văzut mereu lumea de la fereastra copilăriei mele din Târgu-Mureș de unde priveam trecătorii rari de pe stradă. Îmi imaginam cine sunt, unde merg, de unde vin.

Onisim îmi spune că locul meu e într-o fereastră. Mereu când iese din casă, se întoarce să mă privească și îmi face semn cu mâna. Toate casele în care am ales să locuim au ferestre mari înspre stradă.

Lumea de dincolo de desktop – Una dintre imensele capcane în care cădem e să judecăm lumea după ce vedem în imediata noastră apropiere. Șansa celor care călătoresc mult e că pot înțelege cât de absurd e faptul acesta.

Am ajuns să detest politicul și mizeria mass-media. Din cauza lor oamenii etichetează prostesc tot ce nu cunosc. Nimic mai fals decât să încerci să cunoști lumea cu mâna pe telecomandă sau cu ochii în telefon.

Chibrituri – Marea noastră salvare e faptul că în timpul vieții putem face o mulțime de lucruri care să trăiască și după moartea fiecăruia dintre noi.

Că scrii o carte sau ai o colecție impresionantă de chibrituri pe care prin anul 3000 vreun strănepot de-al tău o va privi surâzând, nu are importanță. Nu există sensuri ale vieții personale mai importante sau minore.

Respectă sau fugi – Respectă-i pe cei din apropierea ta. Dacă nu reușești, evită-i. Pleacă de lângă ei. Chiar și un inamic poate fi învins doar dacă îl respecti.

Ajută și pleacă – Mi-am creat propriile reguli: nu vorbesc niciodată urât despre România în fața străinilor. Respect obiceiurile locurilor prin care trec și încerc să le înțeleg. Nu intru în discuții contradictorii pe net sau în real. Evit sau acționez scurt și clar.

Evit personajele „toxice” – cei care caută să se apropie din diverse interese dubioase – am cunoscut o mulțime în România. Cei care exploatează slăbiciunile. Iluștrii mediocrii care ne asediază viețile zilnic.

Nu mai ajut decât oamenii care mi-o cer direct sau oameni care nu mă cunosc. Să te ferească Dumnezeu de ura și furia celor pe care îi ajuți prea mult, vorba unchiului meu, Dumnezeu să îl ierte.

Dacă un lucru nu poate fi spus în cuvinte, el poate fi înțeles doar prin tăcere. Asta m-a învățat un om care vindea derviși rotitori din faianță în fața muzeului Mevlana din Konya. Dar recunosc că am rămas, din Konya, mai degrabă cu vorbele lui Mawlānā Jalāl ad-Dīn Muhammad Rūmī: cu inima poți atinge cerul. Scurt. Cuprinzător. Precum numele lui din 4 litere.

Mi-au mai plăcut și dansul vulturului dansat de mire la nunta la care am fost și deserturile roșii cu fistic. O nuntă de 3 zile. A noastră a ținut o jumătate de oră. Ieri am aflat că mirii se despart. La nunta lor am văzut prima dată fum ieșind din paharele de șampanie. Un kitsch perfect. Copiii erau în delir. Și eu. O asemenea uimire m-a mai cuprins doar când Onisim mi l-a cumpărat pe Angie, traducătorul meu vocal de buzunar. Eu și copiii de la nuntă ne învârteam mai ceva ca dervișii rotitori ai lui Mawlānā Jalāl ad-Dīn Muhammad Rūmī, prințul poezilor sufi.

Ultima dragoste – Un an de miere, nu o lună, îmi spunea, râzând, Kemal de dimineață, observând că eu și Onisim mergem peste tot împreună, chiar și când nu e nevoie. Când ai 5 copii cum are el, e o plăcere necesară să râzi de alții. Dar să te căsătorești la aproape 49 de ani și să ai un an de miere, nu o lună, oh, yes, baby! This is my life! Let me live!

Cred că ultima dragoste e cea care te definește. Restul sunt doar aventuri. Mulți oameni iubesc aventurile, dar le e teamă că nu vor mai scăpa din ele. La fel ca orice viciu, pot fi mortale. Adică pe viață. Să rămâi agățat pe viață de un viciu sau de un om pe care nu-l iubești. Țsta ar putea fi infernul.

Echilibru – Emoțiile ne domină viața. Poți privi un peisaj de o frumusețe tulburătoare și să îți pară enervant sau poți vedea frumosul într-o latrină. Interiorul e cel care ne arată lumea exterioară. E greu de ajuns la un echilibru. Paradoxal, cel mai drept drum spre echilibru pare a fi cel al exceselor. Riscant însă. Puțini reușesc să se oprească la timp. Pe de altă parte, cei care scapă de vicii nu devin automat echilibrați, de multe ori ajung niște musculițe care bâzâie moralizator și ipocrit împotriva celor care sunt cum erau ei cândva.

Experimente – Într-un fel, lumea se termină odată cu moartea fiecăruia dintre noi. Poți fi prieten cu maître Epicur și să îți spui că nu ai nicio problemă cu ea: când ea este, tu nu ești și când tu ești, ea nu este, vorba lui, dar nu știi cât îți poate folosi. Excesele te vor distruge fizic și psihic sau îți vor lua ani buni din viață. Păcat că nu poți experimenta și moartea. Te duci, te-ntorci, iar te duci, iar te întorci. Samsara. Eterna reîntoarcere.

Un tramvai numit Paradis – Dacă Borges își imagina paradisul ca pe o bibliotecă, eu mi-l imaginez ca pe un tramvai. Ieri ne-am dat cu nostalgik tramvay și am privit apusul din el. Mi-am reamintit de Guillaume și al lui „zilele trec, eu mai rămân”.

Trandafiri și Elif Shafak – La sfârșitul săptămânii mergem să curăț trandafirii din grădina Bunicului Ozgur. Bătrânul spune că atunci, când nimeni dintre ai lui nu-i va mai curăța trandafirii din curte, el va muri. De obicei o face Maya, nepoata lui. Acum însă e plecată la București. Habar n-am cum se curăță tufele de trandafiri, dar am să o fac și Bunicul Ozgur nu va muri niciodată. Vom bea cafea făcută de el și îmi va vorbi în românește o eternitate despre trandafiri și Elif Shafak a lui.

O alergare în zori – Obsesia sălilor de sport pentru castraveți. Boring like hell. Nimic nu e mai plăcut decât o alergare în zori sau o plimbare în ritm alert pe malul Bosforului sau prin parcul cel mai apropiat de casa ta. Ascuți muzică, te bucuri că ești viu. De obicei mă gândesc, când alerg, la lucrurile pe care le scriu peste zi.

Bosforul – Am iubit Bosforul încă din copilărie când singurii mei prieteni erau cărțile lui Panait Istrati. Nu m-am gândit vreodată că am să ajung atât de aproape de el. E un loc în care simți că poți muri cu grație, deloc tragic. În săptămâna din februarie când voi reveni aici, îmi voi aduce colecția de cărți ale lui Panait.

O singură lume – Să faci naveta între țări atât de diferite te învață că lumea e doar una singură.

O amintire – Una dintre ultimele imagini din țară; momentul din trenul București-Sighișoara, când oamenii s-au luat la bătaie după o ceartă politică. Onisim trăgându-mă din mijlocul mulțimii imbecilizate de ură în care nimerisem întâmplător. Atac de panică. Mi-am adus aminte de mineriadă. Era mai bine să fi plecat încă de atunci. Dar poate nu l-aș mai fi cunoscut pe Onisim. Singura consolare.

Viața la țară – Eu și lumea rurală suntem din filme diferite, deși am avut un bunic moșier. Nu l-am cunoscut. A murit înainte de nașterea mea, la Canalul Dunăre-Mare Neagră. Nu i-au dat trupul familiei să fie îngropat. Nu are un mormânt sau e îngropat într-o groapă comună anonimă. În România unii spun că la țară e dezastru, alții că e idilic. Am văzut în trecere câteva sate din Anatolia, extrem de sărace, oameni care consideră musafirul un trimis al lui Dumnezeu. La propriu, nu la figurat. Zona Amasyei, oameni fascinanți precum peisajul. Sate siberiene, mulți bețivi, dar veseli, dansând pe muzică țigănească rusească. Anul trecut am văzut niște poze cu țărani bătrâni din România care arătau înspăimântător. Fotografiele erau violent fotoșopate. Noaptea am visat fețe de bătrâne cu baticuri negre și ochi mici. Peisajele cred însă că salvează grotescul uman.

Turner în afară de ce picta pentru vânzare mai picta și pentru el. M-am simțit bine primită și am mai simțit de asemenea o plăcere pură și rafinată. Minte mea era învăluită în lumina albastră a versurilor Sylviei Plath.

În timp ce veneam spre casă, de la o fereastră am auzit o melodie cântată de cineva la pian. Și din nou păream eterni. Mult timp după moartea noastră, alți oameni vor privi acuarelele lui Turner și vor asculta muzică de pian cântată într-o casă oarecare. Aceleași emoții. Senzații. Sentimente. Eternitatea e la îndemâna oamenilor doar că ei nu o văd sau o ocolesc.

Culoarea orașelor – Parisul îți oferă o armură chic de om invincibil. Am avut prin virtual un amic necunoscut care cică locuiește și el la Paris. Un tip cu un discurs și un comportament de autobază. Din timp în timp își înjură rețeaua de socializare și amenință că pleacă. Amicii îl apreciază, masochiști, fără să înțeleagă că de fapt pe ei îi înjură. Dar dobitocii ca el sunt excepții. Par majoritari pentru că apar des și fac scandal. Vociferează și astfel ies în față.

Orașele își au fiecare culoarea lui fascinantă. Majestuoasă. Dacă te uiți doar la gropile din asfalt și îți cauți orașul doar prin pagina politică a ziarelor sau prin știrile de la tv, ai să devii pe veci un om nemulțumit de locul în care trăiește. Oriunde ai locui. La Mizil, la Paris, Țândărei sau New York.

București, mon amour – Am ales să nu mai trăiesc în București din dragoste pentru soțul meu și pentru că nu voiam să văd orașul în ruină sau să ajung să îl detest.

Pentru mine a fost relativ simplu. Am fost ani de zile un om singur. Fără familie și prieteni adevărați. De aceea mi-a fost ușor să plec și să nu mă mai întorc niciodată în multe locuri.

Bucureștiul rămâne marea mea dragoste. Îl voi vizita mereu chiar dacă nu există nimeni pentru mine acolo. Din dragoste pentru el nu renunț nici la micul meu apartament, nici la cetățenia română.

Urât obicei să îți vorbești de rău țara și compatrioții în public. Aproape la fel de urât ca adularea lor stupidă arborată la catarg. Extreme prostești.

Ca întotdeauna ocolesc pălăvrăgitorii în public. Indiferent în ce tabără se află. Ceva e putred prin Danemarca lor.

À Paris – Trebuie să fii din fier ca să nu reacționezi la magia Parisului. Găsești locuri – străzi, piațete, cartiere, poduri și clădiri – care se potrivesc cu orice stare sufletească.

De ce naiba să citești pagina politică a ziarelor dacă poți privi Sena la apus? Să stai cu nasul în telefon când ai podurile ei fascinante?

Omul nou al rețelelor de socializare – Avantajele virtualului pot fi exploatate la maxim fără să devii un individ care intră zilnic pe rețelele de socializare și stă cu orele pe acolo, deci un dependent. Bineînțeles că am experimentat și viciul facebook. Nu am renunțat nici acum la el. Am un cont pe care postez strict literatură și nu discut în privat cu necunoscuți. Și încă un cont doar cu prieteni din viața reală și cu băieții mei de la firmă, unde intru cam o dată pe săptămână.

Îmi place să privesc chipurile necunoscuților în pozele lor de profil. Precum în viața reală, spectacolul oamenilor mă atrage. Ferestrele virtuale sunt însă periculoase. Deformează realitatea. Cele ale realului te întorc spre propriul interior. De multe ori oamenii care privesc pe fereastră privesc de fapt spre interiorul lor.

Suntem inima orașelor noastre – Un oraș cu o inimă uriașă te transformă. Primești un alt mers, o altă privire, un alt mod de a deschide ferestrele. Nu mă simt niciodată străină în locurile care îmi fac sufletul să tresară. Am fost mai străină printre „prieteni” la kilogram din țara în care m-am născut, decât printre oamenii care vorbesc o limbă străină de a mea. Oameni cu alte religii și alte începuturi.

Lumea e însă una singură. Și e întregă a mea.

Învăț să îi accept pe toți așa cum sunt și să îi iubesc. De stânga, de dreapta, cu mocasini sau stiletto, corporatiști sau artiști boemi, musulmani, creștini sau budiști, habotnici sau ateii. Ei văd și mă acceptă la rândul lor. Când vreunul nu îmi place sau mă deranjează, nu ripostez, ci mă îndepărtez. Nu am timp să mai schimb pe nimeni în afară de mine.

Pentru cel singur și nefericit. Ultima însemnare a cărții

Poate cândva un om singur și nefericit va citi cartea aceasta. Vreau să îi las scris aici despre cât de mult îl iubesc și îl înțeleg. Poate toate aceste însemnări îi vor fi de folos.

Acesta e un bilet de dragoste pus într-o sticlă pe care tocmai o arunc în oceanul acestei cărți pe care tu tocmai ai citit-o.

Pentru tine, Cititorule.

Comenzi

BRUMAR

TIMIȘOARA

str.A.POPOVICI nr.6

tel.: +40 744 787 959

office@brumar.ro

www.brumar.ro